

Konteyner Kentte Yaşayan Depremzede Ergen Bireylerin Temel Sorun ve İhtiyaçlarının Keşfedilmesi

Discovering The Basic Problems and Needs of Earthquake Victim Adolescents Living in A Container City

Rauf YANARDAĞ *

Makale Bilgisi

Geliş: 02.10.2023

Kabul: 12.10.2023

Doi:

10.20296/tsadergisi.1369894

Anahtar Sözcükler:

Deprem

Ergen bireyler

Konteyner kentte yaşam

Temel sorun ve

ihtiyaçlar

ÖZET

Bu çalışmada 6 Şubat 2023 tarihinde Pazarcık ve Elbistan merkezli meydana gelen depremler sonrasında konteyner kentte yaşamak zorunda kalan depremzede ergen bireylerin yaşadıkları temel sorunları ve ihtiyaçlarını keşfetmek ve ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Katılımcılar, Kahramanmaraş'taki 9 konteyner kentte yaşayan 12-19 yaş aralığında olan 44 ergen bireyden oluşmaktadır. Katılımcılar belirlenirken kartopu ve amaçlı örnekleme tekniği kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile Ağustos-Eylül 2023 tarihinde konteyner kentlerde yapılan yüz yüze görüşmelerden elde edilmiştir. Veriler içerik ve tematik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Analizlerde psikososyal zorluklar, ekonomik zorluklar ve çocuk yaşta çalıştırılmak, fiziksel zorluklar, ebeveyn baskısı, eğitim sorunu ve temel ihtiyaçlar olmak üzere 6 tema ortaya çıkmıştır. Araştırmada konteyner kentte yaşayan depremzede ergenlerin yaşadıkları zorluklar, kayıplar ve değişimlerden dolayı psikososyal iyi oluş hallerinin, eğitimlerinin, aile ve arkadaş ilişkilerinin olumsuz etkilendiği, depremin yeniden olması, yakınlarını kaybetme ve gelecek belirsizliği konularında derin endişe ve kaygı yaşadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca zararlı davranış edinme kaygısı ve boş zamandan dolayı erkeklerin sanayi, inşaat, fabrika gibi alanlarda çalıştırıldıkları, kızların ise ev ve kardeş bakımında sorumluluklarının arttığı ve ebeveyn baskısına maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Article Information

Submission: 02.10.2023

Acceptance: 12.10.2023

Doi:

10.20296/tsadergisi.1369894

Key Words:

Earthquake

Adolescents

Life in Container City

Basic problems and

needs

ABSTRACT

This research aims to uncover the fundamental issues and needs of adolescent victims of the earthquakes that struck Pazarcık and Elbistan on February 6, 2023, who were subsequently relocated to live in container cities. Employing a qualitative research methodology and case study design, the study involved 44 participants aged 12-19 residing in 9 container cities within Kahramanmaraş. The selection of participants was achieved through snowball and purposeful sampling techniques. Data collection was conducted through face-to-face interviews in the container cities between August and September 2023, utilizing a semi-structured interview format. Analysis of the data was performed using content and thematic analysis methods, resulting in the identification of six themes: psychosocial, economic, and physical difficulties; parental pressure; educational challenges; and basic needs. The findings indicate that the psychosocial well-being, education, and relationships with family and friends of the adolescent earthquake victims living in container cities have been adversely affected by their experiences of hardship, loss, and change. They harbor profound concerns and anxieties about the possibility of another earthquake, losing family members, and future uncertainties. Furthermore, the study reveals gender-specific impacts, with boys often taking up employment in industrial, construction, and factory work due to worries about engaging in harmful behaviors during their free time, while girls face increased domestic and sibling care responsibilities alongside heightened parental pressure.

Atıf İçin

Yanardağ, R. (2024). Konteyner kentte yaşayan depremzede ergen bireylerin temel sorun ve ihtiyaçlarının keşfedilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 28(1), 1-22. doi: 10.20296/tsadergisi.1369894.

* Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Kahramanmaraş, E-posta, shu.raufyanardag@gmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5783-2137>

GİRİŞ

Doğal afetler dünya çapında karşı karşıya kalınan en önemli sorunlardan biri olup, sonucunda can ve mal kayıplarının, yaralanmaların, travmaların yaşandığı durumlardır (Alipour & Ahmadi, 2020; Galea, Nandi, & Vlahov, 2005). Doğal afetler, ondan etkilenen mağdurlar ve maddi hasar açısından etkileri yerel toplulukların kendini toparlama kapasitesini aşarak dış yardımı gerekli kılacak seviyede büyük kayıplara ve ön görülemeyen hasarlara neden olan ani olaylardır (Mata-Lima ve ark., 2013; Pine ve ark., 2015). Meydana gelen doğal afetlerden biri de başta can ve mal kayıpları olmak üzere çok büyük hasarlara neden olan depremlerdir (Geng, Zhou, Liang, & Fan, 2018). Depremler yeryüzünde titreşimlere neden olan, kaynağını yerin derinliklerinden alan kısa süreli doğa olaylarıdır. Bir başka deyişle deprem yer kabuğunda aniden ortaya çıkan enerji sonucunda meydana gelen sismik dalgaların ve bu dalgaların yeryüzünü sarsması olayıdır (Edemen ve ark., 2023). Dünyada yıllık ortalama olarak 6.0 ve üzeri büyüklüğünde çok şiddetli ve şiddetli olarak tanımlanan 139 deprem, çok hafif, hafif ve orta şiddetli olarak tanımlanan ise 3.0 ile 5.9 arasında değişen 56.000 deprem meydana gelmektedir (KRDAE, 2023). Bu depremlerin % 90'ı genç kıvrımlı dağlar, plaka sınırları, okyanusların kenar çukurları ve okyanus hendeklerinin bulunduğu alanlarda yer almaktadır. Bu alanlar, Atlas Okyanusu Sırtı, Alp-Himalaya (Akdeniz) Deprem Kuşağı, Büyük Okyanus Deprem Kuşağı şeklinde kategorize edilebilir (Erinç, 1996). Alipour ve Ahmadi (2020), doğal afetlerin tüm dünyada, insanlar için her zaman sosyal, ekonomik, halk sağlığı ve tıbbi açıdan yıkıcı sonuçları olduğunu belirtmiştir. Türkiye de Akdeniz, Alp-Himalaya deprem kuşağı üstünde olduğu için afetler açısından riskli bir ülkedir (Marangöz & İzci, 2023).

Türkiye'de diğer doğal afetlere göre en sık meydana gelen ve etkileri itibariyle en yıkıcı olan doğal afetlerden biri de depremlerdir. Türkiye yüz ölçümünün %42'si birinci derece deprem kuşağı üzerinde olan ve nüfusunun ise %98'i deprem etkisi altında olan bir ülkedir. Türkiye'de ortalama her yıl büyüklüğü 5.0 ile 6.0 arasında değişen depremler meydana gelmektedir (AFAD, 2014; Aydınbaş, 2023). Nitekim geçmişten günümüze Türkiye'de büyük yıkımlara ve can kayıplarına neden olan depremler meydana gelmiştir. 2019 yılında Türkiye ve yakın çevresinde 5.0 ve üzeri şiddette 21 adet deprem olmuştur (KRDAE, 2020). Son olarak Türkiye'de 6 Şubat 2023 tarihinde son yılların en şiddetli depremlerinden biri olan ve "Asrın Felaketi" olarak nitelendirilen Kahramanmaraş merkezli depremler meydana gelmiştir. Kahramanmaraş'ın Pazarcık İlçesi (7,8 Mw) ve Elbistan İlçesi'nde (7,7 Mw) meydana gelen bu depremler Kahramanmaraş, Malatya, Hatay, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Osmaniye, Adana, Şanlıurfa ve Elazığ olmak üzere on bir ilde çok büyük yıkımlara, can ve mal kayıplarına neden olmuştur. Bu depremler Türkiye'de gerçekleşen en büyük ikinci ve üçüncü depremler olarak tarihe geçmiştir (İTÜ, 2023; Özer, 2023). Bazı araştırmalara göre (Marangoz & İzci, 2023; TERRA, 2023) 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen depremlere bağlı olarak, 50.000 üzerinde can kaybı yaşanmış, 17.000'e yakın artçı sarsıntı gerçekleşmiş, 301.000'e yakın konut ve işyeri yıkılmış, orta veya ağır hasarlı, bu depremlerin maliyetinin ise yaklaşık 104 milyar dolar olduğu ifade edilmiştir. Türkiye'de yaşanan bu depremler neden oldukları can ve mal kayıplarının yanı sıra birçok insanın psikolojik, sağlık, sosyal ve benzeri sorunlarla baş başa kalmasına sebep olmuştur (Altun, 2018; Aydınbaş, 2023). Sonuçlar göstermektedir ki Türkiye bir deprem ülkesidir ve geçmişten günümüze depremden kaynaklı çok fazla can ve mal kaybı yaşanmış bir ülkedir. Depremin bu etkilerini en aza indirmek veya sonuçlarıyla başa çıkabilmek için depremden önce bireyler buldukları yerleri terk ederek, daha güvenli yerleşim alanlarına geçerek orada yaşamlarını sürdürmektedir. Diğer illerde olduğu gibi Kahramanmaraş'ta da depremden doğrudan etkilenen birçok insan depremden sonra yaşadığı ili terk etmek, göç etmek veya yer değiştirmek zorunda kalmıştır. Depremden dolayı evi yıkılmış, orta veya ağır hasarlı olan bazı vatandaşlar ise devletin yetkili kurumları tarafından kurulmuş konteyner kentlere yerleştirilerek orada yaşamını sürdürmeye başlamıştır.

Konteyner kentlerde yaşayıp sorun ve ihtiyaçları yeterince gündeme gelmeyen ve görünmeyen gruplardan biri de depremden önceki bireylerdir. Depreme maruz kalıp konteyner kentte yaşamak, ergen bireyler için çeşitli sorunlar doğurmakta ve farklı ihtiyaçların ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Pine ve ark., (2015) da depremden etkilenen bireylerin önemli bir kısmının,

yetişkinlerle karşılaştırıldığında afet araştırmalarında göz ardı edilen 13-18 yaş arası ergen bireyler olduğunu belirtmişlerdir. İnsan yaşamının önemli ve kendine özgü gelişim, sorun ve ihtiyaçlarını kapsayan ve kritik bir dönem olan ergenlik dönemi başlangıç ve bitiş sürelerinin belirlenmesinde güçlük yaşandığı için birçok kaynakta farklı şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ, 2020) ergenlik dönemini 10-19 yaş arası olarak, bir başka araştırmada (Parlaz, Tekgül, Karademirci, & Öngel, 2012) 10-14 erke, 15-17 orta ve 18-21 geç ergenlik dönemi olmak üzere üç bölümde tanımlamıştır. Yavuzer (2007) ile Foulkes ve Blakemore (2018) ise ergenlik dönemini psikolojik, zihinsel, biyolojik ve sosyal açıdan bir gelişme, değişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemi olarak tanımlamışlardır. Ergenlik, başka çalışmalarda (McDonagh et al., 2018; Gander & Gardiner, 2010) çocukluktan erişkinliğe doğru gelişim ve sosyoekonomik bağımlılıktan kısmi bir bağımsızlığa geçiş dönemi olarak tanımlanmıştır. Bağımsızlık ve kişiliğin oluşması bütün olarak bu dönemin özelliğidir. Bu dönem fiziksel ve düşünce olarak hızlı değişimlerin yaşandığı, soyut becerilerin geliştiği ve karşı cinse ilginin arttığı (Ummanel & Dilek, 2016), akran ilişkilerinin derinleştiği (Lam, McHale., & Crouter, 2014) bir dönemdir. Ergenlik dönemi uyumsuz ve normal davranışlar açısından da riskli bir dönemdir (Meaney, 2001). O nedenle ergenlik döneminde yaşanan travmalar, maruz kalınan afetler, kötü yaşam olayları, gelecek kaygısı, yakınlarının kaybı, ailede yaşanan ekonomik kayıplar, belirsizlikler ve mekân değişimleri ergenlerin gerilimlerini, sorunlarını artırmakta, baş etmelerini zorlaştırmaktadır (Bingöl & Karakoç, 2012). Ergenlik döneminde deprem gibi bir doğal afete maruz kalmak, buna bağlı yaşanılan yer ve okul değiştirme, mevcut psikolojik durumu daha da kötüleştirmektedir. Merve ve Özsezer (2021) çocuk ve ergenlerin depremden olumsuz etkilenen grupların başında geldiklerini belirtmişlerdir. Mata-Lima ve ark. (2013) ile Freeman, Nairn, & Gollop, (2015) yaptıkları araştırmalarda doğal afetlerin ergenlerin bireysel ve sosyal gelişimleri üzerinde uzun vadeli etkileri olabildiğini belirtmişlerdir.

Toplumsallaşma eksikliğinin, eğlence ve arkadaş olanaklarının sınırlı olduğu, zamanını üretkenlikten uzak, toplu yaşam alanları olan konteyner kent gibi yerde geçirme, ergenlik döneminde karşı karşıya kalınan risklerin bir sorunlar yumağı haline gelmesine neden olabilmektedir. Bu özgün dönemde karşılaşılan sorun ve ihtiyaçlara ek olarak bir de depreme maruz kalmak ve sonrasında konteyner kentte yaşamak, sorunların derinleşmesine, farklılaşmasına ve çeşitli ihtiyaçların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Çünkü ergenlik döneminde deprem gibi bir doğal felaketi yaşamak, mekân değiştirmek, konteyner kentte yaşamak, alışık olunan konuttan, mahalleden, akranlarından ayrılmak mevcut psikososyal durumun kötüleşmesi, anlamsızlık ve belirsizliklerin artması anlamına gelebilmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda da (Bal & Jensen, 2007) deprem sonrasında yer değiştiren, konteyner kentlerde yaşayan ergenlerde psikolojik ve sosyolojik sorunların ortaya çıktığı bulunmuştur. Deprem sonrası bireylerde depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu gibi psikolojik etkilerinin sık görüldüğünü bildiren başka araştırmalar da mevcuttur (Alipour & Ahmadi, 2020; Liang, Cheng, Zhou, & Liu, 2019). Bingöl, Karakoç ve Ocağcı (2012), fiziksel, ruhsal ve sosyal alanlarında en fazla değişme ve gelişmenin yaşandığı bu dönemin, sadece içinde bulunulan kritik dönemi etkilemediğini, yaşamın sonraki dönemlerini de oldukça belirlemekte ve etkilemekte olduğunu ileri sürerek, bu sorunların bu dönem içerisinde ele alınıp çözülmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Yani bireyin sonraki yaşam dönemlerini daha sağlıklı geçirebilmesi ergenlik dönemini sağlıklı geçirip geçirmemesine bağlı olabilmektedir. Erikson'a göre, ergenlik dönemi, bireyin kimliğinin büyük bir bölümünün oluştuğu bir evredir. Birey, bu dönemi başarıyla atlatamazsa kimlik gelişimi psikososyal erteleme ile sonuçlanabilmektedir (Ummanel & Dilek, 2016). Yani bu evre yaşamın sonraki evrelerini önemli oranda etkilemektedir. Ancak depremzede ergenlerin bu süreçten daha az etkilenmeleri, özellikle de iyileşmenin onlar için ne anlama geldiği ve olumlu iyileşmelerine katkıda bulunan faktörler konusunda bazı çalışmalarda da (Pine, 2015; Pine ve ark., 2015) belirttiği gibi literatürün yetersiz olduğunu söylemek mümkündür. Depremzede ergen bireylerin sorunlarını ortaya koymak, ergenlik döneminde görülen sorunların o dönemde ele alınması, çözülmesi, gereksinimlerin o dönemde giderilmesine odaklanmak son derece önemlidir. Dolayısıyla bu çalışmada konteyner kentte yaşamını sürdüren depremzede ergen bireylerin bu süreçte ortaya çıkan sorun ve gereksinimlerini, onların yaşam deneyimlerinden ve anlam dünyalarından hareketle keşfetmek ve ortaya koymak amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada yöntemsel olarak nitel araştırma, model olarak da çoklu durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları, gerçek yaşam deneyimlerine dayanan, belirli zaman dilimlerinde meydana gelen olay veya olayların incelendiği araştırmalardır (Creswell, 2013). Diğer nitel araştırmalardan ayrılan özelliği zaman ve mekânla sınırlandırılmış sistem (durum) veya sistemlere dayanmasıdır (Merriam, 2018). Durum çalışmalarında analiz birimi tek mekânı kapsıyorsa bir durum, birden fazla mekânı kapsıyorsa çoklu durum söz konusudur (Creswell, 2013). Bu bağlamda depremden sonra oluşturulan dokuz konteyner kent yaşam alanı (sistemi) içindeki yaşantılar ve deneyimler çoklu bir duruma işaret etmektedir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, Kahramanmaraş İl merkezinde konteyner kentlerde yaşamını sürdüren 44 ergen bireyden oluşmaktadır. Çalışmada kartopu ve amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiş olup, çalışma grubuna dâhil edilme kriterleri, 11-20 yaş arasında olmak, kendini sözel olarak ifade edebilmek, depreme doğrudan maruz kalmış ve konteyner kentte yaşıyor olmak olarak belirlenmiştir. Katılımcıların isimleri gizlilik ilkesi gereğince, “Katılımcı” kelimesinin baş harfi ile “K1, K2, K3, ... K44” şeklinde kodlanmıştır.

Tablo 1. *Demografik Bilgiler*

Katılımcı	Yaşı	Cinsiyeti	Eğitim Durumu	Çalışma Durumu	Anne Eğitim Durumu	Anne Mesleği	Baba Eğitim Durumu	Baba Mesleği	Ailenin Gelir Durumu	Birlikte yaşadığı kişi sayısı
K1	16	Erkek	9.Sınıf	Çalışıyor	Ortaokul	Terk Ev Hanımı	Lise	Terk Pazarlamacı	Asgari Ücret	6
K2	14	Erkek	9.Sınıf		İlkokul	Terk Ev Hanımı	İlkokul	İşçi	Asgari Ücret	5
K3	13	Erkek	8.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	Lise	Şoför	Asgari Ücret	5
K4	13	Erkek	8.Sınıf		Okuryazar değil	Ev hanımı	İlkokul	Pazarlamacı	Asgari Ücret	6
K5	19	Kız	Lise Mezunu	Çalışıyor	İlkokul	Fabrika işçisi	Ortaokul	Fırıncı	Asgari Ücretin İki Katı	7
K6	17	Erkek	11. Sınıf	Çalışıyor	Lise	Ev Hanımı	Lise	İnşaat işçisi	Asgari Ücret	4
K7	15	Erkek	9.Sınıf	Çalışıyor	Okuryazar değil	Ev Hanımı	Okuryazar değil	Çaycı	Asgari Ücret	5
K8	14	Erkek	8.Sınıf		Okuryazar değil	Ev Hanımı	Okuryazar	Sanayi işçisi	Asgari Ücretin İki Katı	6
K9	12	Erkek	7.Sınıf		Okuryazar değil	Ev Hanımı	İlkokul	Sanayi İşçisi	Asgari Ücret	4
K10	12	Erkek	7.Sınıf		Okuryazar değil	Ev Hanımı	Ortaokul	Fabrika İşçisi	Asgari Ücret	7
K11	12	Kız	7.Sınıf		Lisans	Ev Hanımı	Ortaokul	Terk Ayakkabı Tamircisi	Asgari Ücretin İki Katı	5
K12	14	Kız	9. Sınıf	Çalışıyor	İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	Oto Galerici	Asgari Ücretin İki Katı	7
K13	13	Kız	8.Sınıf		İlkokul	Temizlik işçisi	İlkokul	Fabrika İşçisi	Asgari Ücretin iki katı	6

Tablo 1. Demografik Bilgiler (devamı)

Katılımcı	Yaşı	Cinsiyeti	Eğitim Durumu	Çalışma Durumu	Anne Eğitim Durumu	Anne Mesleği	Baba Eğitim Durumu	Baba Mesleği	Ailenin Gelir Durumu	Birlikte yaşadığı kişi sayısı
K14	14	Kız	8.Sınıf		Ortaokul	Fabrika işçisi	Ortaokul	Şoför	Asgari Ücretin İki Katı	5
K15	13	Kız	7.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	İşçi	Asgari Ücret	5
K16	18	Erkek	12. Sınıf	Çalışıyor	Ortaokul	Ev Hanımı	Lise	İşçi	Asgari Ücret	5
K17	17	Erkek	11.Sınıf		İlkokul terk	Ev Hanımı	Lise terk	Fabrika İşçisi	Asgari Ücret	4
K18	19	Erkek	12.Sınıf	Çalışıyor	İlkokul Terk	Fabrika İşçisi	Lise Terk	Fabrika İşçisi	Asgari Ücret İki Katı	5
K19	18	Kız	12.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	Fabrika İşçisi	Asgari Ücret	5
K20	19	Kız	12.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	Lise	İnşaat İşçisi	Asgari Ücret	5
K21	14	Kız	10.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	Fırıncı	Asgari Ücret	6
K22	15	Erkek	9.Sınıf		Ortaokul	Fabrika İşçisi	Lise	Vefat	Asgari Ücret	7
K23	16	Erkek	10.Sınıf		Ortaokul	Ev Hanımı	Lisans	Memur	Asgari Ücret İki Katı	6
K24	14	Kız	10.Sınıf		Lise	Ev Hanımı	Lise	Fabrika İşçisi	Asgari Ücret	5
K25	15	Erkek	10.Sınıf	Çalışıyor	Ortaokul	Fabrika İşçisi	İlkokul	Güvenlik Görevlisi	Asgari Ücret İki Katı	5
K26	19	Kız	Lise Mezunu	Çalışıyor	Lise Terk	Fabrika İşçisi	İlkokul Terk	Fabrika İşçisi	Asgari Ücret	5
K27	16	Kız	12.Sınıf		Ortaokul	Ev Hanımı	Lise	İşsiz	Asgari Ücret Altı	5
K28	12	Erkek	7.Sınıf		İlkokul	Temizlikçi	Ortaokul	İşçi	Asgari Ücret İki Katı	4
K29	14	Kız	9.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	Lise	Güvenlik Görevlisi	Asgari Ücret	4
K30	16	Erkek	11.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	Lise	İşçi	Asgari Ücret	4
K31	15	Kız	10.Sınıf		İlkokul	Fabrika İşçisi	İlkokul	Fabrika İşçisi	Asgari Ücret	5
K32	14	Erkek	9.Sınıf		Okur-Yazar	Ev Hanımı	Ortaokul	Sanayi İşçisi	Asgari Ücret	6
K33	14	Kız	9.Sınıf		Lise	Ev Hanımı	Ortaokul	İşçi	Asgari Ücret	5
K34	17	Kız	12.Sınıf	Çalışıyor	İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	Kasap	Asgari Ücretin	6

Katılımcı	Yaşı	Cinsiyeti	Eğitim Durumu	Çalışma Durumu	Anne Eğitim Durumu	Anne Mesleği	Baba Eğitim Durumu	Baba Mesleği	Ailenin Gelir Durumu	Birlikte yaşadığı kişi sayısı
									İki Katı	
K35	15	Kız	10.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	Marangoz	Asgari Ücretin İki Katı	4
K36	12	Erkek	7.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	Ortaokul	İşçi	Asgari Ücret	4
K37	13	Erkek	8.Sınıf		İlkokul	Emekli	Ortaokul	İşçi	Asgari Ücretin İki Katı	4
K38	15	Kız	9.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	Fırıncı	Asgari Ücret	5
K39	16	Kız	11.Sınıf		Lise	İşsiz	Vefat	-	Asgari Ücretin İki Katı	4
K40	18	Erkek	Lise Terk	Çalışıyor	İlkokul	Ev Hanımı	Vefat	-	Asgari Ücret	2
K41	15	Erkek	9.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	Okur-Yazar	Fırıncı	Asgari Ücret	5
K42	17	Erkek	11.Sınıf	Çalışıyor	Ortaokul	Ev Hanımı	Ortaokul	İnşaat İşçisi	Asgari Ücret	5
K43	17	Erkek	11.Sınıf	Çalışıyor	İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	İnşaat İşçisi	Asgari Ücretin İki Katı	6
K44	14	Kız	10.Sınıf		İlkokul	Ev Hanımı	İlkokul	Aşçı	Asgari Ücret	5

Çalışmaya katılan 44 ergen bireyin 20'sinin kız, 24'ünün erkek, yaş ortalamalarının 15 olduğu ve orta öğretime devam ettikleri görülmüştür. Ailelerin gelir düzeylerinin genel olarak asgari ücrete eşit, yani sosyoekonomik seviyenin düşük olduğu, annelerin genelde ev hanımı oldukları, babaların ise asgari ücret karşılığında çalıştıkları, aynı konteynerde ortalama 5 kişi yaşadıkları Tablo 1'de de görülmektedir. Katılımcılardan 13'ü sanayi, inşaat, fabrika gibi alanlarda çalıştırılmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Süreci

Araştırma için Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan ve Konteyner Kentlerin Yönetiminden resmi izinler alınmıştır. Katılımcı çocuklardan ve velilerden de gönüllü katılımları için yazılı onamlar alınmıştır. Veri toplama sürecinde verdikleri katkılarından dolayı ergen birey ve ebeveynleri ile konteyner kent görevlilerine teşekkür ederim. Veriler kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla Ağustos-Eylül 2023 tarihinde Sakarya 1.Etap, Sakarya 2.Etap, Melikgazi, Umutkent, Hasene, Baykar, Şirikçioğlu, Galatarasay Spor Kulübü Nef Vakfı ve Havaalanı Konteyner Kentlerinde yapılan yüze bireysel görüşmeler ve gözlemlerden elde edilmiştir. Görüşmeler 18 ile 43 dk. arasında değişip, ortalama 26 dk. sürmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, konteyner kentte yaşayan depremzede ergen bireylerin yaşadıkları sorunlar, zorluklar ve bu süreçte ortaya çıkan ihtiyaçların neler olduğunu kapsayan sorulardan oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik ve tematik analiz tekniği, model olarak da sosyal olguların nedenlerini açıklamaya dönük bir model olan Miles-Huberman Modeli (1994) kullanılmıştır. İçerik analizi tekniği hali hazırda veya elde edilen dokümanların, metinlerin, belgelerin, temaların içeriklerini belirli kurallar çerçevesinde objektif, doğrulanabilir ve ölçülebilir (kodlama, kategorilendirme,

temalandırma gibi) analizini yapmak için kullanılır (Fiske, 1996). Analizler ve çözümlerinin yapılma sürecinde, öncelikle yapılan görüşme kayıtları Word dosyasına aktarılmıştır. Daha sonra bütün veriler üç defa okunmuş ve katılımcıların ifadelerini kapsayan kodlar oluşturulup birbirleri ile ilişki kodlar bütünleştirilerek kategoriler, kategorilerden de temalar oluşturulmuştur.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma, yöntem bölümünde belirtilen 9 konteyner kentte yaşayan 12-19 yaş aralığındaki 44 depremzede ergen birey ile Ağustos-Eylül 2023 tarihinde yapılan görüşmeler ve gözlemlerden elde edilen veriler ile sınırlıdır. O nedenle genelleme özelliği taşımamaktadır. Araştırmada ulaşım, verilerin işlenmesi ve analizi gibi her türlü bütçe giderleri araştırmacı tarafından karşılanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, konteyner kentte kalan ergen bireylerin yaşadıkları sorunlar, zorluklar ve öne çıkan temel ihtiyaçları ile ilgili temalar ve kategoriler oluşturulup, bunlar altında da katılımcıların doğrudan ifadeleri ve ilişkili yorumlara yer verilmiştir. Araştırmada yapılan içerik ve tematik analizi sonuçlarına göre öne çıkan temalar ve kategoriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. *Temalar ve Kategoriler*

Temalar	Kategoriler
Psikososyal Zorluklar	Yakın/arkadaş kaybı, mekân kaybı, yalnızlık ve özlem, mahremiyet kaybı, gürültü kirliliği, boş zaman ve can sıkıntısı, kaygı ve endişe, anlamsızlık ve umutsuzluk
Ekonomik Zorluklar ve Çocuk Yaşta Çalıştırılmak	Ev, gelir kaybı, işe girme
Fiziksel Zorluklar Ebeveyn Baskısı Eğitim Sorunu Temel İhtiyaçlar	Kısıtlılıklar/imkânsızlıklar, mahremiyet kaybı

Psikososyal Zorluklar

Konteyner kentte yaşayan depremzede ergen bireylerde, mevcut psikososyal durumun olumsuz etkilendiği, özellikle de özel hayatlarının ve özgürlüklerinin kısıtlandığı, alışıktı oldukları düzenin ve mahremiyetin ortadan kalktığı bulunmuştur.

“Herkes gibi mutlu değiliz artık.”

“Hepimizin huyuları değişti, **herkes gibi mutlu değiliz artık**, eğlenceli bir şey kalmadı hocam.” K10

“Burada hapsedilmiş gibi hissediyorum kendimi, istediğin gibi davranamıyorsun, sanki hep böyle gözetleniyorsun gibi.” K4

“Deprem yaşamımızı, barınmamızı alt üst etti. Okulu, derslerimi, arkadaşlarımı, evimizi hepsini çok etkiledi, bizi hep geri götürüyor. Yani her şey çok zor, bir uyuduğun zaman, o da uyuyabilirsen ancak o zaman kafan rahat, uyandığın zaman yine başlıyor aynı, bir hayalet gibisin, yarı ölür gibi bir hayat.” K20

“Ortamdan dolayı aslında kendi ailenle yaşıyorsun, ancak **sanki bir aile değilsiniz** gibi bir his uyandırıyor.” K32

“Konteyner kente yaşamak yani daraltıcı bir yer, yani burada bazen çocuklar, tanımadığımız kişiler falan kavga ediyor, ne bileyim yani bunaltıcı bir yer.” K35

Katılımcılardan K9, önceki yaşamı ile şu anki yaşamını karşılaştırdığında yaşadığı psikososyal zorluğu, kayıpları, özlemi “*Holdings-Dükkân*” benzetmesi ile şu şekilde anlatmaya çalışmıştır.

“Yani burada günler çok sıkıcı, hiçbir şey yapamadan geçiyor, zorla kalıyoruz işte. Çünkü burada yaşamak şöyle bir şey, büyük bir şirketin, holdingin olur, o şirket batır, daha küçük bir dükkân açarsın, öyle. Eski hayatımız bir holdingdi, şimdi ise bir dükkân işte.”
K9

Çalışmaya katılan K23, yaşadığı psikolojik zorluğun ancak yaşamakla anlaşılabileceğini, kelimelerin bunu anlatmaya yetmeyeceğini şu şekilde dile getirmiştir.

“Anlatılmaz ki, yaşamak lazım.”

“Burada yaşamak anlatılmaz ki hocam yani ancak yaşamak lazım, çünkü çok zor, ne ders kaldı, ne uyku düzeni, ne özel hayatın falan, hepimizin psikolojisi bozuldu, çok zor yani.”
K23

Katılımcı ergen bireylerin, ailesiyle hep aynı ve tek bir odada yaşamaya alışık olmadıkları, kendine ait ayrı bir yaşam alanı olmadığı için çaresizlikten bir arada yaşadıkları, bu durumun katlanılması zor bir süreç, hatta onları gergin ve öfkeli tepkiler vermeye sürüklediği bulunmuştur.

Yakın/arkadaş kaybı: “Hepsi gitti, hiçbir şey eskisi gibi değil.”

Ergenlik döneminde, buldukları yaşam döneminin gelişme, değişme ve olgunlaşmanın yer aldığı çocukluktan erişkinliğe geçiş, karşı cinsle ilginin artması gibi durumlar yaşanabilmektedir. Ayrıca bu dönemde yakın akraba, özellikle de arkadaşlar, akranlar, öğretmenleri ve sevdikleri ile beraber olma, onlarla vakit geçirme, özel yaşamını ve sorunlarını paylaşma, duygularını dile getirme gibi durumlar son derece önemlidir. Depremden dolayı bunların kaybı veya değişmesi onların gerilimlerini, sorunlarını artırmakta, baş etmelerini zorlaştırmakta, yalnız kalmalarına, K18 katılımcının **“Düşünün ki yarınız yok!”** ifadesiyle kendilerini eksik hissetmelerine neden olduğu bulunmuştur.

“Arkadaşlıklarım falan hepsi gitti, onlara çok alışmışım, onları çok seviyordum, gezer tozardık, birlikte eğlenirdik, oynardık, ama yoklar artık.” K2

*“Çok samimi bir arkadaşımı depremde kaybettim. İkimiz o kadar samimiydik ki yani bir insan gibiydik, **düşünün ki yarınız yok**, her zaman eksikliğini hissediyorum, her akşam onunla beraberdik, zaten başka arkadaşım yoktu.”* K18

“Her şey değişti, yaşam tarzı hepsi değişti, ortamlar falan gitti, arkadaşlarımız, komşularımız, akrabalarımız, öğretmenlerimiz falan hepsi gitti, hiçbir şey eskisi gibi değil.” K19

“Birçok arkadaşımı, dostumu, akrabalarımı kaybettim, ustamı kaybettim, o gün o kadar çaresizdim ki, yalnızdım ki oturup ağladım, normalde hiç ağlamam, erkek adam ağlar mı hocam! Ama o günde ağlar. Şimdi de çok iyi durumda değilim, çok aklıma geliyorlar, arkadaşlarım, anılarımız hep aklıma geliyor”. K40

Ergenlik döneminde arkadaşlar, akranlar öncelikler arasında gelir, yaşamının odak noktasında yer alır. Ancak onların kaybı veya iletişimin kesilmesi, eğlence ve arkadaş olanaklarının sınırlı olduğu, zamanını üretkenlikten uzak olan konteyner kentte yaşama, ergenlik döneminde karşı karşıya kalınan bir başka sorun olarak göze çarpmaktadır.

Mekân kaybı

Yaşanılan ev, mahalle, okul gibi mekânlar tüm insanlarda olduğu gibi özellikle de ergen bireyler için çok özel ve anlamlı yerlerdir. Oysa onların yok olması veya değişmesi en basit tanımlamayla K44 kodlu katılımcının **“Mutluluğumuzun yarısı gitti.”** ifadesiyle ergen bireylerde derin üzüntü, mutsuzluk gibi duygusal problemlere neden olmuştur.

*“Bu deprem çoğu şeyimizi götürdü, evimizi, okulumuzu, güzel mahallemizi, alışveriş yaptığımız, gezip tozduğumuz yerleri, ne bileyim sevdiklerimizin çoğunu kaybettik, nasıl diyeyim **mutluluğumuzun yarısı gitti.**”* K44

“Depremde evimiz gitti, evsiz kaldık, ne bileyim evimiz gidince insan üzülüyor, bir sürü anım vardı, 8-9 yılım geçti orda, eğitim hayatımı etkiledi, deprem olmasaydı sınavlardan

daha iyi sonuç alabilirdim, orda beraber ders çalışırdık, oyun oynardık, ama burada olmuyor, buraya alışamadım.” K29

“Depremden önce hayatımız çok güzeldi, ev ortamım, bir düzenim vardı, okulum, derslerim çok güzeldi, buraya gelince ne bileyim her şey değişti ve kötü oldu.” K12

Evin, mahallenin, okulunun kaybedilmesi veya değiştirilmesi onların davranışını, kimlik gelişimini ve çevresi ile kurduğu iletişimi olumsuz etkilemiştir.

Yalnızlık ve özlem

Arkadaş/akran/öğretmen kaybını sıklıkla yaşadıklarını dile getirmiş olan ergen bireyler, vefat veya yer değiştirme gibi nedenlerden dolayı onların yaşamlarında olmamasından dolayı yalnızlık yaşadıklarını ve sıklıkla onlara olan özlemini paylaşmışlardır.

“Arkadaşlarımı, bazı öğretmenlerimi kaybettim, o beni üzüyor, onları özliyorum, beraber oyun oynardık, bisiklete binerdik falan. Onun için eskisi gibi çevrem yok artık, yani kendimi yalnız hissediyorum. Burada yeni arkadaşlar edindim ama işte o arkadaşlarım gibi olmuyor.” K4

Katılımcı K23 yakınlarını ve arkadaşlarını kaybindan dolayı yaşadığı acıyı ve onlara duyduğu özlemi içine attığını, kimse ile paylaşmadığını dile getirmiştir. Bu süreçte aslında yaşadıklarını paylaşarak ve duygularını dile getirerek taşıdığı psikolojik yükü hafifletmeye ihtiyacı olduğunu da anlayabiliyoruz.

“Biraz kendimi içime kapattım, ne yaşıyorsam içimde yaşıyorum öyle dışıma vurmuyorum, yakınlarım, arkadaşlarımdan kaybettiğim için çok üzüldüm.” K23

“Hayatımdan bir parça eksilmiş gibi”

“Bazı arkadaşlarımı kaybettim, yeni arkadaşlarla tanıştım, özellikle arkadaşlarımı kaybettiğim için çok üzüldüm ve hala da çok üzülüyorum.” Cümlesini dile getirince gözleri yaş dolan ve anlatmaktan zorlanan K1, şu şekilde yaşadıklarını anlatmaya devam etti *“yani çok garip bir şey, arkadaşımı kaybettiğim için sanki hayatımdan bir parça eksilmiş gibi, derdini anlatacak biri yokmuş gibi hissediyorum, hala etkisi devam ediyor, yani çok zor bir şey.” K1*

Bu deprem hayatında ne gibi zorluklara sebep oldu diye sorunca K11. Arkana yaslandı ve gözleri dolarak **“çok zorluklara”** diyebildi ve birkaç saniye sessizlikten sonra şöyle anlatmaya devam etti:

“Kardeşimi kaybettim, evimi, her şeyimi kaybettim, yani çok şey gitti, arkadaşlarımla çoğunu kaybettim, onları çok özliyorum. Burada da bazı arkadaşlar var ama o giden arkadaşlarımla yerini tutmuyor.” K11

“Depremden önce başka bir hayatım vardı, depremden sonra başka bir hayata geçtim. Depremden önce arkadaşlarım, öğretmenlerim, derslerim falan çok güzeldi, onlara alışmıştım, şimdi onları arıyorum, olmayınca üzüliyorum insan.” K13

“Evimiz ve okulum yıkıldı, arkadaşlarım vefat etti. Evimi, okulumu, arkadaşlarımı çok özliyorum.” K38

Çalışmada ergen bireylerin yaşadıkları zorluklar, mekân değişimleri, kayıplardan dolayı kendilerini yalnız ve güçsüz hissettikleri, kaybettiklerine özlem duydukları, kendi içine kapandıkları bulunmuştur.

Boş zaman ve can sıkıntısı

Üretkenlikten uzak, eğlence ve arkadaş olanaklarının sınırlı, toplu yaşamın zorunlu olduğu bir konteyner kente yaşamının depremzede ergen bireylerde can sıkıntısına ve zamanını verimli kullanamamaya neden olmuştur. Bu durumun onları alışık oldukları eski yaşamı ve ilişkileri aramaya, düşünmeye sevk ettiği bulunmuştur.

“Sosyal aktiviteler çok kısıtlı, kendine özgü bir alanımız yok, çünkü yani adı üstünde ortak yaşam alanı, konteyner kent yani. Aslında fazla bir şey yapamıyoruz, bir aktivite yok, dışarda, eski evimizde oynadığımız oyunları oynayamıyoruz”. K1

“Çok sıcak, can sıkıntısı, yaşam alanlarının yetersiz olması, kötü tutum ve alışkanlıkların edinebilme kaygısı yüksektir.” K3

“Çok zorlanıyoruz ya, ben burada yemek yapmaya, ev temizliğine falan başladım, gördüğümüz gibi çamaşır seriyorum, yani çok boş, sıkıcı bir hayatın olunca mecbur yapıyoruz, küçük kardeşim var ona ben de bakıyorum. Yani burada sorumluluklarım arttı diyebilirim.” K34

“Burada zaman geçmiyor, geçiremiyoruz, sıkılıyorsun, daralıyorsun.” K39

“Simülasyon dedikleri bu olsa gerek, her gün aynı şey, kalk işe git gel yemek ye uyu, yine kalk hep aynı şey.” K43

Konteyner kentlerde ergen bireylerin memnuniyetsizliği arttıran başlıca sorunlardan biri de kültürel, sosyal, sanatsal aktivitelerin yetersizliği ve sınırlı bir alanda sürekli aynı şeyleri tekrar ediyor olmaları.

Anlamsızlık ve umutsuzluk

Deprem gibi bir afete maruz kalıp evini, yakınlarını ve arkadaşlarını kaybeden, yaşadığı mahalleden, okuldan uzak kalan, yer değiştiren ergen bireylerde gelecek kurma, eğitimini devam ettirme, bir şeye sahip olma konularında bir anlamsızlık ve umutsuzluk hâkim olmuştur.

“Önce herkesin kurabileceği hayaller kuruyordum, okumak asker-polis olmayı çok istiyordum, hem imkânım hem de hevesim kalmadı.” K5

“Arkadaşlarımı, öğretmenlerimi kaybettikten sonra ders çalışmaya hiç gerek olmadığını anladım.” K11

“Depremden sonra evimiz yıkıldı, yakınlarımı kaybettim, her şeyimizi kaybettik, depremden sonra zengini de fakiri de hepimiz dışarda ateşin başındaydık, ders çalışan da çalışmayan da her şeyi yaşayabiliyor o yüzden yani okulu gözümünden çıkarttım, okumanın bir anlamı kalmadı.” K36

“Depremden dolayı yaşamım daha da zorlaştı, eskiden ders çalışmayı çok seviyordum, çalışma isteğim kaynıyordu, şimdi motivasyonum kalmadı, okumaya da gerek yok diyorum.” K43

Katılımcılar, “arkadaşlarımı kaybettim” deyince hem dile getirdiklerinden hem de hal ve hareketlerinden özellikle duygulandıkları, kaybettikleri arkadaşlarına özlem duydukları, üzüldükleri, anlatmakta zorlandıkları görülmüştür.

“Zorlu bir yaşama girdik, çok zorlu bir yaşam, ama işte devam etmeye çalışıyoruz. Burası çok küçük, dar, eğitimim nasıl olacak bilmiyorum zaten artık okumak istemiyorum, yani çok anlamlı gelmiyor artık.” K31

“Depremde birçok arkadaşımı kaybettim, onların eksikliğini, onların boşluğunu çok yaşıyorum, çok zor ya, ben artık hiçbir şey düzelmez tarzında düşünmeye başladım, artık oraya doğru sürükleniyoruz, ailenin maddi durumu da yok. Haliyle geleceği de planlamayı falan bıraktım yani.” K21

İnsan, yaşamı süresince bir anlam arayışı içerisinde olsa da, ergenlik döneminde, geleceğini şekillendirme ile ilgili hayaller kurar, yeni şeyler merak eder onları dener, planlar yapar. Çalışmaya katılan ergen bireylerde merak etme, hayal kurma, anlam arayışının yerini anlamsızlık, umutsuzluk, boş vermişlik gibi duyguların aldığı ortaya çıkmıştır.

Gürültü kirliliği

Konteyner kentte gerek çevresindeki trafik gerekse de orada yaşayanlardan kaynaklı ses ve gürültünün çok olduğu ve bunun neden olduğu şikâyetler şu şekilde anlatılmıştır.

“Burada özellikle geceleri çok ses, gürültü oluyor, o çok rahatsız ediyor.” K12

“Çocuğundan büyüğüne kadar çok fazla gürültü kirliliği var, evde hani yalıtımı, balkonu vs. vardı, bu kadar ses gelmiyordu. Ama burada kapısının önünde otursa da yine de çok ses geliyor, gece geç saatlere kadar aşırı ses, gürültü var yani, ne dinlenebiliyorsun ne de özel bir hayatın oluyor.” K26

“Burada derse odaklanma sorunu yaşıyorum, mesela bir ses gelse ki burada da ses, gürültü çok oluyor, hemen dikkatim dağılıyor.” K29

Katılımcıların, konteyner kentte ses ve gürültünün çok olduğu ile ilgili dile getirdikleri sonunun, saha çalışmasında da sıklıkla karşılaştığımız bir sorun olduğunu söyleyebiliriz.

Kaygı ve endişe

Katılımcıların eğitimlerinin bu süreçte olumsuz etkileneceği, tekrardan deprem olması ve yakınlarını kaybetme, geçim ve gelecek kaygısı, belirsizler konusunda derin endişe ve kaygı yaşadıkları bulunmuştur. Bu nedenle de yakınlarından ayrılmakta zorlandıkları, eğitimlerine ve geleceklerini planlamakta ve bunlara odaklanmakta sorun yaşadıkları, bu durumun ergenlerde psikososyal sağlığın olumsuz etkilenmesine ve istikrarsızlık durumunun daha da derinleşmesine neden olduğu bulunmuştur.

“Deprem tekrar olursa kalan arkadaşlarıma, akrabalarıma bir şey olur, nereye gitsem sanki ailemden haber alamayacakmışım gibi düşünceler çok geliyor aklıma, derslerime odaklanamıyorum, ileriye göremiyorum, eğitimimin daha da kötü olacağından korkuyorum.” K22

“Ben eskiden üniversiteyi başka şehirde ailemden uzakta okumak istiyordum ama depremden sonra burada okuyup onlarla kalmayı düşünüyorum, başka şehirlere gitmeye korkuyorum, onları kaybetmekten korkuyorum, onlardan ayrılmak istemiyorum, çünkü onları kaybetme korkusunu yaşadık, hani ben başka şehirde olsam bana ya da onlara bir şey olma kaygısı çok oluyor.” K26

“Tekrar deprem olursa sevdiğimizizi, akrabalarımızı kaybetsek, tekrar okullar kapanırsa, hayallerimi gerçekleştiremezsem o zaman ne yapacağım, nasıl olur? Bunlar beni endişelendiriyor.” K35

Konteyner kentler toplu yaşam alanı olduğu için burada çok farklı yaşam tecrübeleri, alışkanlıkları ve davranışları olan insanlar bir arada yaşayabilmektedir. Bu durumun da ergen bireylerde zarar görebilme, istenmeyen veya zararlı alışkanlıklar edinebilme gibi bir takım kaygı ve endişelere neden olduğu bulunmuştur.

“Mesela sürekli burada mı kalacağız, kaç yıl kalacağız, uzun süre mi kalacağız. Çünkü burada uzun süre kalmak istemiyorum, tartışmalara şahit oluyoruz, kötü alışkanlıkları olanlar var, onlar bize zarar verir mi? gibi hep aklımda bu sorular var, onun korkusu var. K1

“Burada bazen kavga, tartışma, gürültü oluyor. Bunları duyunca veya hani görünce hani biraz can tehlikesi endişesi taşıyoruz.” K10

“Buralar çok güvenli değil, kötü alışkanlıkları olan insanlar var, o nedenle de tedirgin oluyoruz.” K23

Ergen bireylerin konteyner kentlerde karşılaştıkları anlaşamama, tartışma, geçinememe gibi olumsuz durumlar onlarda güvenlik kaygılarına, korku ve endişeye neden olmuştur.

Fiziksel Zorluklar: “Evimizde duvarlar vardı en azından.”

Toplu yaşamın mecbur olduğu mekânlarda mahremiyet, özel alan ve özel hayatın anlamı gibi sınırların ihlal edilme olasılığı yüksektir. İnsan yaşamının her döneminde önemli olsa da, ergenlik döneminde çok daha önemli olan mahremiyetin ve özel alanın bu çalışmaya katılan bireylerde sınırlandığı, hatta çoğunlukla ihlal edildiği anlaşılmıştır. Bu zorlukların kız çocuklarında daha çok yaşandığını belirtmek gerekir.

“Aslında yaşadıklarımıza, başımıza gelenlere hala inanamıyorum, çok zor hocam sığmıyorsun konteynere, hani başını sokacağı bir yerin var ama eşyalar senin değil, yer dar, imkânlar çok kısıtlı, yani her eve uygun değil, mecburiyetten kalıyoruz burada.” K5

“Yani biz 4 odalı eve sığmıyorduk diyorduk, şimdi bir odalı eve gelince bir tuhaf olduk, çok tıkaş tıkaş bir yer, yani ne bileyim ya her şeyim değişti, okul hayatım, arkadaşlarım, odam vardı mesela, her şey gitti.” K6

“Bu deprem hayatıma mal oldu, konteynerde kalıyorum, eskiden dört odamız vardı, kendi odam vardı, burada hepimiz bir odada kalıyoruz, çok dar ve kısıtlı, ders çalışamıyorum, internet yok, çok ses, gürültü var, mahalledeki arkadaşlarımı çok özledim.” K28

Katılımcı K29 konteyner kentte fiziksel olarak zorlandıklarını, mahremiyetlerini koruyamadıklarını **“evimizde duvarlar vardı en azından”** cümlesiyle dile getirerek, akranlarının yaşadığı zor durumu gözler önüne sermeye çalışmıştır.

“Şimdi kapı veya pencere açılrsa direk karşıdaki insan direk bizi görüyor, sesimiz diğer konteynerlerden, komşulardan duyulabiliyor, ondan biraz tedirgin oluyor insan, diğer insanlarla çok iç içeyiz. Ne bileyim evimizde daha iyiydik, sesimiz duyulmuyordu, mahremiyet vardı, evimizde duvarlar vardı en azından.” K29

Ergen bireylerin, ailesiyle hep bir odada yaşamaya alışık olmadığı, kendine ait bir ayrı yaşam alanı olmadığı için yani zorunlu olarak bir arada yaşadıkları, bunun katlanması zor bir durum olduğu ve bu da onların özel alan ihtiyacını ve duygularını kontrol etmekte yaşadıkları güçlükleri göstermektedir.

Mahremiyet kaybı: “Ergen olarak ben yokum, biz barız”

Ergenlik dönemi, psikolojik, zihinsel, biyolojik ve sosyal açıdan bir gelişme, değişimin olduğu kritik bir dönemdir. Ancak depremden sonra kendine göre özel, özgür ve alışık oldukları bir yaşamın ortadan kalkmasına, bu gelişme ve değişimlerin dikkate alınmamasına, sürekli yeme, içme, güvenlik ve barınma ihtiyacının öncelenmesine neden olduğu bulunmuştur. Ancak onların yaşamında özgürlüğün, özerkliğin, biricikliğin de kendine göre öncelikli olduğu, bunun önemsenmesi ve görünür kılınması gerektiğinin öne çıkması dikkate değer başka bulgulardır.

K33’ün duygusallaşarak dile getirdiği **“ergen olarak ben yokum, biz varız”** ifadesi, ergen bireylerin konteyner kentte yaşadıkları birçok sorunu, biricikliğin ve mahremiyetlerinin ihlal edildiğini özetler niteliktedir.

“Etrafta kameralar var, güvenlik görevlisi var, etrafta tel ile çevrili. O nedenle burada hapsedilmiş gibi hissediyorum kendimi, istediğin gibi davranamıyorsun, sanki hep böyle gözetleniyorsun gibi.” K16

*“Bu konteyner kentlerde **ergen olarak ben yokum, biz varız**, herkesin davranışı, geçmişi durumu farklı ama burada herkes bir, oysa biz özgür ve özeldik, burada o özelliğimizi kaybettik.” K33*

“Burası toplum merkezi gibi, bir şey yaparken, alırken gidip danışarak alıyorsun, normalde kendi evinde kimseye danışmadan, bir çekingen olmadan alıyordun, rahattık yani.” K37

Ergen bireyler, bulunduğu yaş döneminin, yani ergenlik döneminin doğal özelliklerine bağlı olarak bazen yalnız kalma gereksinimi duyar, özgür olduğunu hissetmeyi ister ve bu durumunu davranışları veya sözlü olarak çevresindekilere anlatır. Ancak konteyner kentler yeterli alanların olmadığı, yaşam alanının oldukça sınırlandırıldığı yerlerdir. Bu durum da onları çaresizliğe ve toplu yaşam alanında yaşamak zorunda bırakmaya, duygularını kontrol etmekte güçlük çekmeye, mahremiyetlerinin ihlal edilmesine neden olduğu bulunmuştur.

Kısıtlılıklar/İmkânsızlıklar

Çalışmada önce çıkan bir diğer önemli bulgunun, bir konteynerin alışık oldukları ve hatta onu bile daha önce yetersiz gördükleri eve göre çok küçük ve yetersiz olmasıdır. Ayrıca konteyner kentte

akranlarına hitap edebilecek aktivitelerin, mekânların olmaması, onların yaşamının kısıtlanmasına ve sürekli eski yaşamı ile şu anki yaşamını karşılaştırmaya sürüklenmelerine neden olmuştur.

“Ergenler biraz da olsa gezmek, dolaşmak, arkadaşları ile zaman geçirmek istiyor. Bakıyoruz yaşitlarımız dışarda geziyor, eğleniyor ama biz buradayız, konteyner kentte gezilecek ortam, yapabileceğin, takılabileceğin bir yer falan yok yani.” K18

“Her şey değişti, ortalıkta yapabileceğin bir şey yok. Okuldan gelsen nereye geçip ders çalışacaksın, sessiz bir ortam yok. Hadi diyelim konteynerin içindeki herkesi susturup ortamı kurdun diyelim, bu defa da çalışacak bir şey yok, kalmadı. Ya da dışarıdaki sesi nasıl durduracaksın. Sesi gece bile uyutmuyor, uyutmayan ses insanı nasıl derse odaklayabilir!” K22

“Bence en büyük zorluk evsiz kalmak, yani evsizlik çok zor. Evdeyken en azından bir düzenimiz vardı, ev büyüktü, burada yatıyorsun, ayağını bile doğru uzatamıyorsun, en ufak bir ses bile içeri geliyor, uykunu, dersini etkiliyor.” K30

Katılımcılar konteynerin ve konteyner kentteki kısıtlılıklar veya imkânsızlıklar ile karşılaşınca, depremden önce yaşadıkları ve sahip olduklarının çok önemli ve değerli olduğunu anlamışlardır.

“Herkes bir yerde olunca, evde kendime ait bir odam vardı, dersimi de, giyinişimi de çıkınışımı da, yatışım da falan hepsini orda yapıyordum. Yani kendime ait bir yerim vardı, eskisi gibi olmuyor, yani eski o rahatlığa alışmışken burası olmuyor.” K34

Katılımcı K33, konteyner kentte yaşadığı kısıtlılıkları ve zorlukları depremden önce sahip oldukları ile karşılaştırarak, yoğun duygulanım yaşayarak, kaybettiklerine derin bir üzüntü duyarak dile getirmiştir.

*“Nasıl anlatayım ki, yani en kısa şekilde şunu söyleyeyim yaşamak zor. Önceki duruma göre her şeyin kısıtlı, kıyafet koyacak bir yerin bile yok, evimizde hepimizin ayrı ayrı özel alanı, ayrı dolabı, kendine ait bir odası vardı. Bazen canımız sıkılıyordu odamıza çekilip yalnız kalıyorduk, **kendinle de olsa konuşuyordun**, istediğin şekilde kendi kendine göre ağlardın, gülerdin, ders çalışırdın, yatıp kalkardın. Ama burada olmuyor, onlar artık yok, önceki hayatını asla yaşayamazsın, çok zor bir durum.” K33*

“İnternet yetersiz. Derslerime çalışmıyorum, kitap da yok, babamın telefonundan bazen derse bakmak istiyorum, ama burada çok gürültü, ses olunca çalışmıyorum. Ben internet bağlantısı, kitap ve ders çalışma salonu istiyorum, böyle giderse çok çalışmadığım için okulu da bırakabilirim.” K10

Çalışmaya katılan katılımcılar depremden önce zamanının çoğunu ders çalışmak, sosyal medyada zaman geçirmek için sıklıkla telefon, bilgisayar veya tablet ile internet erişimine sahip olduklarını dile getirmişlerdir. Ancak konteyner kentte bu imkânların kısıtlı olması eğitimini destekleyememe ve sosyal medyaya girememe noktasında büyük problemlere, can sıkıntısına, kaygıya, şikayetlere neden olmuştur.

Ekonomik Kayıplar ve Çocuk Yaşta Çalıştırılmak

Ailenin ekonomik kaybı ve gelir yetersizliği, konteyner kentte boş zaman, zararlı alışkanlıklar edinme kaygısı gibi nedenlerden dolayı katılımcı erkek çocukların daha çok sanayi, fabrika, inşaat gibi alanlarda çalıştırıldıkları, kız çocukların ise genelde evde kardeş bakma, ev işlerinde yardım etme gibi konularda rol ve sorunlulukların arttığı ortaya çıkmıştır.

“Burada çok farklı insanlar var, çok fazla iyi değil, kötü alışkanlıkları olabiliyor. Boş zamanı değerlendirilmem, sıkılmamam ve kötü alışkanlıklar edinmemem için babam beni sanayide, araba tamircisinde işe soktu.” K2

“Biz konteynerde kaldığımızdan beri ben işe başladım, sanayide çalışıyorum. O da tabii eğitimimi olumsuz etkiliyor.” K6

“Evimizi kaybettik, annem işini kaybetti.” K39

“Yeni işe girdim, ek gelir ihtiyacımız olduğu için dondurmacıda işe başladım.” K42

Ebeveynler konteyner kentlerde çocuklarının boş kalmasından, can sıkıntısından, eğitim olanaklarının kısıtlılığından, yanlış tutum ve davranışlar edinebilme kaygısından ve önemli bir etken olarak da mal kaybı ve gelir yetersizliğinden dolayı çocuklarını çalıştırmaya başladıkları bulunmuştur.

“Depremden önce kredi çekip ev eşyalarımızı yenilemiştik, yeni araba almıştık, onların taksitlerini ödüyoruz, herkes borcunu istiyor, çünkü hiçbirini kurtaramadık, mecbur ben de dâhil ailecek çalışıp borcu ödemeye çalışıyoruz. Yani ne bileyim ya gerçekten anlatmak da yaşamak da çok zor.” K5

“Ben teyzemde kalıyorum, teyzem işe gidiyor ben de onun bebeğine bakıyorum.” K12

“Ben işe gidiyorum, oto tamir işine başladım. Depremden önce haftada birkaç gün giderdim, şimdi pazar günü hariç her gün gidiyorum, herhalde okulu da artık ya bırakacağım ya da açık öğretimden devam edeceğim.” K16

Depremden sonra konteyner kentlerde yeterince sosyal aktiviteler olmadığı, farklı tutum ve davranışları olan insanların bir arada yaşamasından dolayı eğitimini de kısmen yarıda bırakarak ya da daha az önemseyerek birinci öncelik çocukların bir işe yerleştirilmesi olmuştur. Bunda ebeveynlerin, çocuklarının zararlı alışkanlıklar edinmelerinin önüne geçme isteğinin de etkisi bulunmuştur. Yani bu durumda ailenin ekonomik kaybı ve gelir yetersizliği etkili olsa da, çocukları çalıştırmanın altında yatan diğer bir sebebin zararlı alışkanlıklar edinmesini engellemek ve boş zamanlarını değerlendirmek olduğu bulunmuştur.

“Abim ile inşaatta çalışıyoruz, depremden sonra hem aileye gelir sağlamak, çünkü annemin bir geliri yok, babamınki de yetmiyor, öyle olunca ben de işe başladım. Hem konteynerde boş boş kalınca canım sıkılıyor, yapacak bir şey yok, öyle olunca iş daha iyi yani.” K7

Özellikle sınavlara hazırlanan öğrencilerin, depremin mağduriyetine bağlı olarak bir işte çalıştırılmaları, evin günlük işleri ve kardeşlerinin bakımını üstlenmeleri gibi alanlarda artan sorumlulukların onların eğitim süreçlerini ve kariyerlerini olumsuz etkiledikleri bulunmuştur.

Ebeveyn Baskısı

Ebeveynlerin çocuklarının konteyner kentte istenmeyen tutum ve davranışlar edinme kaygısından dolayı tanımadıkları kişilerle arkadaşlık kurmamaları, konteynerin içinden dışarı çıkmamaları konusunda baskıcı tutum ve davranışlar sergiledikleri öne çıkmıştır. Katılımcı ergenlerin ifadelerinde, ebeveynlerinin kontrol edilme baskısına maruz kaldıkları, yeterince anlaşamadıkları, kendilerine değer verici ve önemseyici bir tutum ile yaklaşmadığı öne çıkmıştır.

“Burada yanlış davranışları olan kişiler de olduğu için ailem benim dışında dışarı çıkmamı hiç istemiyor, başka kişilerle buluşmamı istemiyorlar. Sıkıtlıyorum diyorum yok diyorlar, iş dışında hep bizimle kal, bir yere gitme diyorlar. Ama oysa ben 18 yaşındayım, arkadaşlarımla gezmek, oynamak, onlarla vakit geçirmek istiyorum. Ama yok! buralar sıkıntılı, zararlı alışkanlıklar edinirsin falan diyorlar. Beni anlamıyorlar.” K5

“Burada bazen kavga, tartışma oluyor, onun kaygısı oluyor, böyle olunca anne-babamız çok dışarı çıkmamızı istemiyor.” K7

“Burada ailesi, arkadaşları ile tartışmaları çok gördüm, yaşadım, konteynerden aile baskısından, can sıkıntısından kaçan çok çocuk gördüm, aile çocuğunun konteynerden çıkmasını istemiyor, kötü alışkanlıkları olan kişilerle arkadaşlık kurmalarını istemiyorlar.” K18

“Anne babamız büyüdüğümüzün farkında değiller.” K32

“Eskiden ev çok genişti, birbirimizle muhabbet, sohbet etmiyorduk, herkes telefon ile ilgilendiriyordu. Ama şimdi tek bir arada kaldığımız ve annem hep konteynerde kalmamızı istediği için bazen annemizle anlaşmazlığa, çekememezliğe neden oluyor.” K39

Ergenlik döneminde, arkadaş seçimi konusunda ailelerin çok dikkatli olmaları gerektiği ile ilgili kaygıları olabilmektedir ve bu çok doğaldır. Ancak katılımcıların paylaşımlarından anlaşılmaktadır ki, ebeveynlerin bu kaygı ve kontrol etme kaygısı ergen bireyler üzerinde baskıya ve anlaşılammaya, anlaşmazlıklara hatta bazen tartışmalara neden olmaktadır.

Eğitim Sorunu

Konteyner kentte yeterince internet erişiminin, çalışma salonlarının ve araç-gereçlerin olmaması, yaşanan deprem, kayıplar, yer değişikliği, konteyner kentteki ses ve gürültü kirliliği gibi nedenlerden dolayı odaklanamama, verim alamama gibi problemler özellikle eğitimdeki sorunlarını gözler önüne sermektedir.

“Liselere giriş sınavına gireceğim bu sene, ama burada derslerime odaklanıp çalışmıyorum, burada zaten ders çalışacak yer yok, bilgisayar yok.” K3

“Depremden sonra her şeyi unuttum, sanki hiçbir şey bilmiyorum gibi ve bu benim için çok zor o nedenle bu sene liseye geçeceğim, ama okula bile gitmek istemiyorum.” K12

“Deprem çabalarımızı yerle bir etti, burada derslerime odaklanamıyorum, burada ders çalışmak çok zor, herkes bir odanın içinde, herkes başında, komşular herkes konuşuyor ve sen bunları duyuyorsun nasıl odaklanıp çalışacaksın ki?” K17

“Eğitim sorunlarımız var, çünkü ders çalışacağımız yer yok, bilgisayar yok, masa yok, internet var o da çok kısıtlıdır, konteynerin içinde çekmiyor.” K24

Katılımcı K34, sahip olduğu ders araç-gereçlerinin hepsini kaybettiğini **“kalemim bile kalmadı”** cümlesi ile dile getirerek, bu konuda ergen bireylerin yaşadığı eğitim sorunlarını özetler niteliktedir.

*“Eğitim yönünden çok sıkıntılıyım, bir konuyu çalışıyorum, testini bitirdim, hani o kadar bitti, başka bir şey yok, ayrıyeten bir de **kalemim bile kalmadı**, biz çıktık ama hiçbir şeyimiz kalmadı.” K34*

Temel İhtiyaçlar

Katılımcılar, konteyner kentlerde, okul öncesi, ilkököl ve ortaokul çağında olan yaş gruplarına yönelik birçok etkinlik ve imkânın sunulduğunu, ancak kendi yaş gruplarına özgü sorun ve ihtiyaçların yeterince görünür olmadığını, yeterince anlaşılmadıklarını ve desteklenmediklerini ifade etmişlerdir. Konteyner kentlerde yapılan saha çalışmasında da bu durumun katılımcıların paylaşımlarını destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

“Bizim derslerimize odaklanabilmemiz için bize destek olunabilir, nasıl verimli ders çalışabiliriz gibi konularda rehberlik verilebilir. Çünkü ben odaklanma sorunu yaşıyorum, mesela bir ses gelse ki burada da ses gürültü çok fazla hemen dikkatim dağılıyor. Oysa ders, ödev kaygımız var, nasıl yapacağız, acaba hangi derslerde zorlanacağız, burada derslerim daha kötü olacak mı, bu dar alanda nasıl çalışacağım gibi kaygılarımız var. Kütüphane, internet, liselilere tablet, bilgisayar olsa iyi olur, onlar olsa eğitimimizi onlarla desteklemiş oluruz.” K9

“Burada mesela proje yapmak istiyorum ama eşyalarım yok, bilgisayar, internet, çalışacak yer yok, masam yok, bir şeyim yok hocam. Bir oda yani yer çok küçük, yetmiyor hocam, olsa çok güzel olur.” K19

“Yani küçük çocuklar için park oyun alanları var ama bizim yaşlılar için de basketbol, futbol, sessiz ortam gibi sosyal alanlar daha çok artırılmalı ki orda toplanıp en azından birkaç saatliğine de olsa yaşadıklarını unutabilelim. Ama yok işte, sanki bizi unuttular.” K22

Konteyner kentlerde bazı temel gereksinimlerin karşılanmış olduğu anlaşılrsa da, ergenlere özgü yaşam alanlarının ve aktivitelerin eksik olduğu; internet erişimi ve barınmanın yetersiz olduğu sıklıkla dile getirilmiştir.

“Yaşlılarımıza yönelik çok etkinlik yok, dışarda yapabileceğimiz bir şey yok, küçük çocuklara park var, onları eğlendirmek için bazı kişiler geliyor, stantlar kuruluyor, yarışmalar yapılıyor, kazanlara hediyeler veriyorlar ama bize göre o tür etkinlikler yetersiz. Bizim gibi büyükler için konuşmalar, sohbetler gibi etkinliklere ihtiyacımız var. “Mesela kafa dağıtacak bir yer, oda, kütüphane, ayrı ders çalışılacak bir alan, kafa dağıtmak için bize göre sosyal aktiviteler olsa çok iyi olur.” K29

“Burası bir oda yani, özel bir ihtiyacın oluyor yer yok, kafamızı dinlemek istiyoruz dışarı çıkıyoruz, her tarafta insan, ses gürültü var, içeri girmek istesen bir oda. O nedenle sosyalleştirmeye, verimli ders çalışmak için rehberliğe, odaklanmaya, desteğe ihtiyacımız var.” K38

Konteyner kente kalan ergen bireyler, bu süreçte kendilerinin vakit geçirebilecekleri fiziksel mekân, bilgisayar, tablet, ders çalışma salonu, kütüphane, verimli ders çalışma teknikleri, psikolojik destek, motivasyon gibi konularda da desteğe ihtiyaç duyduklarını dile getirmişlerdir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmada konteyner kentte yaşayan depremzede ergen bireylerin bu süreçte karşılaştıkları sorun ve gereksinimlerin neler olduğunu onların yaşam deneyimlerinden, anlam dünyalarından hareketle tespit etmek ve ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmada depremden önce kendine özgü bir yaşam alanı ve düzeni olan ergenler, depreme maruz kaldıktan sonra eğlence ve arkadaş olanaklarının ve imkânların sınırlı olduğu ve toplu yaşam alanı olan konteyner kentte aileleri ile birlikte yaşamak zorunda kalmışlardır. Depremzede ergen bireylerin, yakının kaybı, mekân değişikliği, konteynerde yaşam, akran ilişkileri, ebeveyn baskısı, eğitim yaşamı, ailenin ekonomik kayıpları, yalnızlık, geçmişe özlem ve gelecek hakkında derin yakınmalara sahip oldukları sonucu yapılan bazı çalışmaların (Alipour & Ahmadi, 2020; Artar, 2003; Marangöz & İzci, 2023) sonuçlarını destekler niteliktedir. Pine (2015) niteliksel ve niceliksel verileri kullanarak, Yeni Zelanda depremlerinin ardından gençlerin deneyimlerine, ihtiyaçlarına, desteklerine ve iyileşmelerine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Pine (2015) araştırmasında yaptığı içerik analizi sonucunda depremzede gençler ile ilgili olarak fiziksel zorluklar, psikolojik zorluklar, sosyal etki, başa çıkma, eğitim, cinsiyet ve iyileşme gibi temalar bulmuştur. Pine (2015) çalışmasında depremzede gençlerin psikolojik, sosyal, fiziksel, eğitim, kaygı alanlarında yaşadıkları sorun ve zorluklar ile ilgili ortaya çıkan bulguların bu çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Yakınlarını, arkadaşlarını, evini, mahallesini, okulunu kaybetme, mekân değişikliği, gelecek belirsizliği, konteyner kentte kendini güvende hissedememe konusundaki kaygı ve endişeler en temelde ergenlerin ruh sağlığı ve gelişimi, eğitimi ve gelecek beklentileri üzerinde olumsuz etkiye neden olmuştur. Ayrıca konteyner kentlerde kendilerine ait özel bir yaşam alanının, internet erişimi, bilgisayar, tablet gibi olanakların, sosyal yaşam ve ders çalışma alanlarının yetersiz olması, konteyner içinde ve konteyner kentteki ses ve gürültü kirliliğinden dolayı eğitimlerinin, psikososyal iyi oluş hallerinin olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Yaşam alanı kısıtlanan ve yalnız kalma isteğinin gerçekleşmediği, mahremiyetin yeterli olmadığı alanlarda ergen bireyler ihtiyaçlarını ve duygularını kontrol etmekte güçlük çekmektedir. Merleau-Ponty, mekânların insanın varoluşunda önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamıştır (Tümer, 1984). Ergenlik döneminde çok önemli olan arkadaşlıkların, alışık olunan mekânların, etkileşimlerin, ilişkilerin (Lam, McHale, & Crouter, 2014; Tümer, 1984) artık olmaması veya kısmi yaşanması ergenlerin kimlik gelişimini ve yaşamını olumsuz etkilediği başka çalışmalarda da ortaya konulmuştur (Pine, Tarrant, Lyons, & Leathem, 2015; Zhao ve ark., 2022).

Alışılmış düzenlerinin bozulması, yaşanan felaket ve sonrasında yeni bir yaşama şeklinin zorunlu olarak kabul edilmesi ergen bireylerin çaresiz kaldığının bir göstergesidir. Derse odaklanamadıkları, eğitimlerinin daha da kötü etkileneceği, yeniden deprem olması ve aile üyelerini, arkadaşlarını, akrabalarını kaybetme, konteyner kentte ne kadar kalacaklarının belirsizliği, güvenlik gibi konularda derin korku, endişe ve kaygı yaşadıkları öne çıkmıştır. Çoban, Sözbilir ve Göktaş (2007) deprem deneyimini yaşamış kişilerle durum çalışması modeli ile

yaptıkları araştırmada da depremin bireylerde psikolojik açıdan bazı travmalara, kaygı ve korku gibi psikolojik sorunlara neden olduğunu bulmuşlardır.

Konteyner kentlerde sosyal yaşam alanlarının kısıtlılığı, boş zaman sıkıntısı ve zararlı alışkanlıklar edinme kaygılarından, mal kaybı ve gelir yetersizliğinden dolayı, ebeveynlerin erkek çocuklarını daha çok sanayi, inşaat, fabrika gibi alanlarda çalıştırdıkları, kızlarına ise ev, kardeş bakımı konularında ek bazı sorumluluklar yükledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum onların eğitimden geri kalma ve çocuk işçiliği sorununu gündeme getirmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının konteyner kentte zararlı alışkanlıklar edinme ve suça sürüklenme kaygıları, ergen bireylerin yaşamı üzerinde baskı kurulmasına ve özel hayatının kısıtlanmasına neden olmuştur. Bu durum aile içi etkileşimin ve iletişimin olumsuz etkilenmesine, ergen bireylerin kendilerinin yeterince anlaşılmadığı ve değerli olmadığı duygusuna kapılmasına, kendilerini sinirli ve öfkeli hissetmelerine sebep olmuştur. Bal ve Jensen (2007) deprem sonrasında konteyner kentlerde yaşayan ergen bireyler ile ilgili yaptıkları çalışmada deprem sonrasında ergenlerde birtakım sosyolojik ve psikolojik sorunların ortaya çıktığı bulgusu bu çalışmanın sonucu ile örtüşmektedir. Proctor ve ark. (2007) deprem gibi ani bir şekilde meydana gelen ve olumsuz bir doğa olayına maruz kalmanın ebeveyn çocuk ilişkisini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir.

Bir diğer önemli sonucun da yeniden deprem olma ve yakınlarını kaybetme kaygısının yüksek olmasından dolayı ergen bireylerin aileleri ve diğer yakınlarından ayrılmak istememeleri olmuştur ve gelecek beklentilerinin canlılığını yitirmiş olmasıdır. Tang, Xu, & Xu (2020) depremzede ergenlerin ailesini ve sevdiklerini kaybetme, yaralanma, mahsur kalma veya ağır yaralanmalara ve ölüme tanık olma deneyimi yaşadığını; bunların hepsinin panik, ayrılık kaygısı ve yaygın kaygı gibi belirli kaygılara neden olduğunu ortaya koymuşlardır. Konteyner kentte yaşama sürecinde sorunlarının çözülebileceğini isteme ve umut etme isteği azalmıştır. Ergen bireylerin konteyner kentte yaşı ve gelişimine uygun ve ilgi alanlarına girebilecek aktivitelerin, sosyal yaşam alanlarının yetersiz olduğuna dair şikâyetleri de bu süreçten olumsuz etkilenen dezavantajlı gruplardan biri olduğunu göstermektedir. Ayrıca konteyner kentte yaşamak, sürekli depremzede olmayı, depreme maruz kalmışlığı hatırlatmakta ve kalıcı konutta yaşayanlara göre bu süreci atlama süresi de uzamaktadır. Artar (2003) depremzede ergenlerin gelecek beklentileri konusunda yaptığı araştırmada, depremzede ergenlerin gelecek planlarının gerçekleşmesine ilişkin umutsuz oldukları bulgusu çalışmanın bulgusu ile örtüşmektedir.

Depreme maruz kalıp konteyner kent gibi toplu yaşam alanlarında yaşayan ergen bireylerde, uzun ve orta vadede aile içi iletişim problemlerine, suça sürüklenme, aile içi şiddet, eğitimden geri kalma, zararlı alışkanlıklar edinme gibi problemlerin ortaya çıkabileceğini söylemek mümkündür. Merve ve Özsezer (2021) depremden etkilenen çocuk ve ergenlerle yaptıkları çalışmada, deprem sonrası yaşanan sorunların ergenlerde anksiyeteye, iletişim bozukluklarına, travma sonrası stres bozukluğuna ve bağımlılığa neden olabileceğini bulmuşlardır. Situ ve ark. (2009) depreme maruz kalan 11-16 yaş arası ergenlerle yaptıkları araştırmada, ergenler transfer edilen yerlerde ne kadar uzun süre yaşarsa, anormal durumun yaşanma olasılığının da o kadar yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Yani ergenlerin transfer edildikleri konteyner kentte yaşama süreci onların tutum ve davranışlarını, sonraki yaşam dönemlerini etkileyebilmektedir.

Sonuç olarak, çalışmada depreme maruz kalıp konteyner kentte yaşama sonucunda dezavantajlı duruma düşen ergen bireyler süreç içerisinde can ve mal kayıpları, mekân değişimleri, eğitim ve mahremiyetlerinin ihmal edilmesi, ebeveyn baskısına maruz kalma, çocuk yaşta çalıştırılma gibi sorun ve zorluklar ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu durum onların psikososyal iyi oluş hallerinin, eğitimlerinin, aile ve arkadaş ilişkilerinin olumsuz etkilenmesine, depremin yeniden olması, yakınlarını kaybetme ve gelecek belirsizliği konularında derin endişe ve kaygı yaşamalarına neden olmuştur, onları riskli/dezavantajlı duruma düşürmüştür. Tüm bunlar depremzede ergen bireylerde bir sorun yumağı haline gelmiş ve bunlarla baş etmeleri zorlaşmıştır. Bu durumun başka çalışmalarda (Liu ve ark., 2010; Ran ve ark., 2015; Zhao ve ark., 2022) da ifade edildiği gibi orta ve uzun vadede olumsuz ve sağlıksız davranış kalıpları, sosyal bozulmalar, eğitim sürecinin olumsuz etkilenmesi, yaşam koşullarına uyum sağlayamama, uyku ve beslenme problemleri gibi önemli sorunlara neden olabileceğini belirtmek mümkündür.

ÖNERİLER

Araştırmamda ortaya çıkan sonuçlara göre politika yapıcılara, uygulayıcılara, ailelere ve araştırmacılara yönelik şu önerilerimin dikkate alınması faydalı olabilir.

Politika yapıcılar ve uygulayıcılar, ergen bireylere yeterli ve uygun ders çalışma salonları ve kütüphane, eğitimleri için bilgisayar, tablet, internet erişimi gibi olanaklar sunabilirler. Bunun için okulların mümkün olan en kısa sürede yapılandırılıp rutinlere devam etmesini sağlamak önemlidir. Konteyner kentte kalan ergen bireylerin okula devam durumları ve akademik başarıları öğretmenler tarafından takip edilip, gerekli durumlarda müdahale edilebilir. Uygulayıcılar bireysel ve/veya grup çalışmaları yöntemiyle orta ve uzun vadede ergen bireylere psikososyal destek hizmetleri sunabilir. Ergen bireylere yönelik alan veya mekanlar inşa ederek, terapötik müdahaleler yaparak onların zihinsel sağlığına, baş etme becerisinin artırılmasına katkı sağlanabilir. Ayrıca yeniden inşa sürecinde ergenlerin karar alma ve gönüllü yardım etme süreçlerine dahil edilmesiyle, işbirliği içerisinde daha bütünsel, toplum temelli bir iyileşme planı oluşturulabilir. Cinsiyet, yaşam koşulları ve uğradıkları zarara göre bireysel olarak uyarlanmış destekler sunulabilir. Yaşlarına ve gelişimlerine uygun sanatsal, sportif ve kültürel aktiviteler gerçekleştirilebilir. Konteyner kentte ses ve gürültü kirliliğinin azaltılması, kendini güvende hissetme konusunda ekstra güvenlik önlemleri alınabilir. İstikrarlı bir aile ortamının ve mekânın ergen bireylerin yaşamı açısından önemini düşündüğümüzde, ailelerin konteynerlerden kalıcı konutlara geçiş döneminin mümkün olduğunca kısa tutulması, ivedi bir şekilde kalıcı konutlara yerleştirilmelerin yapılması veya konuta geçmeyi teşvik edici yöntemlerin geliştirilmesi yararlı olabilir. İhtiyacı olan ailelere sosyoekonomik desteğin sağlanması, aile bireylerine aile içi etkili iletişim eğitimlerinin verilmesi ergen birey ve aileleri açısından önemlidir.

Ebeveynlerin, bu süreçte çocuğunun önemsenme, fark edilme ve takdir edilme duygusuna, mahremiyetine ve biricikliğine saygı duyacak, onu karar alma süreçlerine katacak tutum ve davranışlar sergilemesi, aile üyeleri ve akranlarıyla ilişkilerinin olumlu yönde desteklenmesi fayda sağlayabilir. Ayrıca ergenin tutum ve davranışlarındaki ani farklılıkları ve değişimleri, arkadaş ilişkilerini ve eğitim sürecini dikkate alması, gerektiğinde profesyonel destek alması önemli olabilir. Bu süreçte ergenlere doğru bilginin sağlanması, sorun ve isteklerini dile getirmelerine fırsat sunmak ayrıca yararlı olabilir.

Araştırmacılara, konteyner kentlerde yaşayan ergen bireylerle psikososyal alanda destekleyici ve iyileştirici grup çalışmaları, psikoeğitim çalışmaları, anksiyete, kayıp ve yas, eğitim ve çalışma hayatı, akran ilişkisi, aile içi iletişim konularında araştırmalar yapmalarını önerebilirim.

Kaynaklar

- AFAD (2014). *Müdahale, iyileştirme ve sosyoekonomik açıdan Van depremi 2011*. AFAD Yayınları.
- Alipour, F., & Ahmadi, S. (2020). Social support and posttraumatic stress disorder (PTSD) in earthquake survivors: A systematic review. *Social Work in Mental Health, 18*(5), 501-514.
- Artar, M. (2003). Depremi yaşayan ergenlerin gelecek beklentilerinin içeriği. *Kriz Dergisi, 11*(3), 21-27.
- Altun, F. (2018). Afetlerin ekonomik ve sosyal etkileri: Türkiye örneği üzerinden bir değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi, 2*(1), 1-15.
- Aydınbaş, G. (2023). Sosyoekonomik boyutuyla Türkiye’de depremler üzerine bir inceleme: Kahramanmaraş depremi örneği. G. Karakuş, H. F. Yakut & N. D. Şimşek (Ed.), *Sosyal bilimlere çok yönlü yaklaşımlar: Tarih, turizm, eğitim, ekonomi, siyaset ve iletişim* içinde (s. 177-2012). Özgür Yayınları.
- Bal, A., & Jensen, B. (2007). Post-traumatic stress disorder symptom clusters in Turkish child and adolescent trauma survivors. *European child & adolescent psychiatry, 16*, 449-457.
- Bingöl, F., Karakoç, A. ve Ocakçı, A.F. (2012). Çalışan Ergenlerde Sigara Kullanma Sıklığı ve Bazı Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi. II Uluslararası VI. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi. 4-7 Ekim 2012, Erzurum. s.329-330.

- Bingöl, F. ve Karakoç, A. (2012). Ergenlerde Madde Bağımlılığı; Riskler ve Koruyucu Önlemler. II Uluslararası VI. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi. 4-7 Ekim 2012, Erzurum. s. 331-332.
- Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü "KRDAE" (2023). <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/deprem-bilgileri/buyuk-depremler/>
- Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü "KRDAE" (2020). Erişim adresi: <http://www.koeri.boun.edu.tr/sismo/2/deprem-bilgileri/buyuk-depremler/>
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri. Qualitative research methods. M. Bütün & SB Demir, Trans.(Eds.)*. Siyasal Kitapevi.
- Çoban, M., Sözbilir, M., & Göktepe, Y. (2017). Deprem deneyimini yaşamış kişilerin deprem öncesi hazırlık algılarının belirlenmesi: Bir durum çalışması. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 22(37), 113-134.
- Edemen, M., Okkay, M., Tugrul, R., Kurt, M. Ş., Bircan, O., Yoldaş, H., ... ve Aslan, A. (2023). Deprem nedir? Nasıl oluşur? Türkiye’de oluşmuş depremler ve etkileri nelerdir? Depremlere karşı alınabilecek tedbirler hususunda öneriler. *International Journal Of Social Humanities Sciences Research*, 10(93), 719-734.
- Erinç, S. (1996). *Jeomorfoloji-I*. (genişletilmiş 4. Baskı). Öz Eğitim Yay.
- Fiske, J. (1996). *İletişim çalışmalarına giriş*. (S. İrvan, Çev.). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Foulkes, L., & Blakemore, S. J. (2018). Studying individual differences in human adolescent brain development. *Nature neuroscience*, 21(3), 315-323.
- Freeman, C. G., Nairn, K., & Gollop, M. (2015). Disaster impact and recovery: what children and young people can tell us. *Kōtuitui: New Zealand Journal of Social Sciences Online*, 10(2), 103-115.
- Galea, S., Nandi, A., & Vlahov, D. (2005). The epidemiology of post-traumatic stress disorder after disasters. *Epidemiologic reviews*, 27(1), 78-91.
- Gander, M.J., & Gandiner H.W. (2010). Ergenlikte gelişim. İçinde. Çocuk ve ergen gelişimi. (Çev. Dönmez A., Çelen N., Oner B.) (437-474). İmge Kitabevi.
- Geng, F., Zhou, Y., Liang, Y., & Fan, F. (2018). A longitudinal study of recurrent experience of earthquake and mental health problems among Chinese adolescents. *Frontiers in Psychology*, 9, 1259.
- İstanbul Teknik Üniversitesi-İTÜ (2023). 6 Şubat 2023: 04.17 Mw 7,8 Kahramanmaraş ve 13.24 Mw 7,7 Kahramanmaraş depremleri: Ön inceleme raporu. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Lam, C. B., McHale, S. M., & Crouter, A. C. (2014). Time with peers from middle childhood to late adolescence: Developmental course and adjustment correlates. *Child development*, 85(4), 1677-1693.
- Liang, Y., Cheng, J., Zhou, Y., & Liu, Z. (2019). Trajectories of posttraumatic stress disorders among children after the Wenchuan earthquake: A four-year longitudinal study. *European journal of psychotraumatology*, 10(1), 1586266.
- Liu, Z., Yang, Y., Ye, Y., Zeng, Z., Xiang, Y., & Yuan, P. (2010). One-year follow-up study of post-traumatic stress disorder among dolescents following the Wen-Chuan earthquake in China. *Bioscience trends*, 4(3).
- Marangöz, M. ve İzci, Ç. (2023). Doğal afetlerin ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerinin 6 şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler bağlamında girişimciler açısından değerlendirilmesi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 24 (52), 1-30.
- Mata-Lima, H., Alvino-Borba, A., Pinheiro, A., Mata-Lima, A., & Almeida, J. A. (2013). Impacts of natural disasters on environmental and socio-economic systems: What makes the difference?. *Ambiente & Sociedade*, 16, 45-64.
- Meaney, M. J. (2001). Maternal care, gene expression, and the transmission of individual differences in stress reactivity across generations. *Annual review of neuroscience*, 24(1), 1161-1192.

- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev.). Nobel Yayıncılık.
- Merve, A., & Özsezer, G. (2021). Depremden etkilenen çocuk ve ergenlerin ruhsal durumu ve hemşirelik yaklaşımı. *Acil Yardım ve Afet Bilimi Dergisi*, 1(1), 22-27.
- McDonagh, J. E., Ambresin, A.-E., Boisen, K. A., Fonseca, H., Jakobsson Kruse, P., Meynard, A., ... Takeuchi, Y. L. (2018). The age of adolescence...and young adulthood. *The Lancet Child & Adolescent Health*, 2(4), e6. [http://doi.org/10.1016/S2352-4642\(18\)30079-8](http://doi.org/10.1016/S2352-4642(18)30079-8).
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Özer, M. (2023). Education policy actions by the ministry of national education after the historical earthquake disaster on february 6, 2023 in Türkiye. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 12(2), 1-14.
- Parlaz, E. A., Tekgül, N., Karademirci, E. ve Öngel, K. (2012). Ergenlik dönemi: Fiziksel büyüme, psikolojik ve sosyal gelişim süreci. *Turkish Family Physician*, 3(2), 10-16.
- Pine, N. S. (2015). *Teenagers' perspectives on the Canterbury earthquakes: an insight into their needs and experiences: a thesis presented in partial fulfillment of the requirements of the degree of Doctor of Clinical Psychology, Massey University, Wellington, New Zealand* (Doctoral dissertation). Massey University.
- Pine, N. S., Tarrant, R. A., Lyons, A. C., & Leathem, J. M. (2015). Rolling with the shakes: An insight into teenagers' perceptions of recovery after the Canterbury earthquakes. *Kōtuitui: New Zealand Journal of Social Sciences Online*, 10(2), 116-125.
- Presidency Of The Republic Of Turkey Presidency Of Strategy And Budget. (2023). Türkiye Earthquakes Recovery And Reconstruction Assessment (TERRA).
- Proctor, L. J., Fauchier, A., Oliver, P. H., Ramos, M. C., Rios, M. A., & Margolin, G. (2007). Family context and young children's responses to earthquake. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 48(9), 941-949.
- Ran, M. S., Zhang, Z., Fan, M., Li, R. H., Li, Y. H., Ou, G. J., ... & Fang, D. Z. (2015). Risk factors of suicidal ideation among adolescents after Wenchuan earthquake in China. *Asian journal of psychiatry*, 13, 66-71.
- Situ, M. J., Zhang, Y., Zou, K., Gao, X., Fang, H., Jing, L. S., ... & Huang, Y. (2009). The mental health of children and adolescents from earthquake affected areas. *Sichuan da xue xue bao. Yi xue ban= Journal of Sichuan University. Medical Science Edition*, 40(4), 712-5.
- Tang, W., Lu, Y., & Xu, J. (2018). Post-traumatic stress disorder, anxiety and depression symptoms among adolescent earthquake victims: comorbidity and associated sleep-disturbing factors. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 53, 1241-1251.
- Tümer, G. (1984). Nasıl bir evde oturmak istersiniz çocuklar? *Mimarlık*, 84(9).
- Ummanel, A. ve Dilek, A. (2016). Gelişim ve öğrenme. *Öğretim ilke ve yöntemleri*. İçinde, 35-52.
- World Health Organization, (2020). Orientation program on adolescent health for health care providers. https://www.who.int/maternal_child_adolescent/documents/pdfs/9241591269_op_handout.pdf
- Yavuzer H. (2007). *Çocuk Psikolojisi*. Remzi Kitabevi.
- Zhao, F., Tang, B., Yang, H., Wu, J., Chen, Q., Zhang, L., & Liu, X. (2022). A comparative examination of the health status of earthquake-affected and non-earthquake-affected adolescents in Yushu. *Frontiers in public health*, 10, 976075.

Extended Abstract

This study delves into the multifaceted impact of experiencing an earthquake and the subsequent adjustment to life in container cities on adolescents. Focused on the aftermath of the earthquakes in Pazarcik and Elbistan on February 6, 2023, the research aims to uncover the specific challenges and needs faced by adolescent earthquake victims residing in such temporary housing. Utilizing a

qualitative research approach and a multiple case study design grounded in real-life experiences, the study explores events within a defined timeframe to draw insights. The participant group consists of 44 adolescents aged 12-19, living across 9 distinct container cities in the Kahramanmaraş City Center. Prior to commencement, the study secured ethical clearance from the Kahramanmaraş Sütcü Imam University Social and Human Sciences Ethics Committee and received permission from the Container Cities Management. Additionally, informed consent was obtained from the children and their guardians to ensure voluntary participation. The demographic breakdown includes 20 girls and 24 boys, with an average age of 15, most attending secondary school. The majority hail from low socio-economic backgrounds, with parents typically earning minimum wage, mothers being homemakers, and fathers engaged in low-income employment. Participant selection employed snowball and purposeful sampling techniques. Data were gathered through face-to-face interviews and observations within various container cities in Kahramanmaraş during August-September 2023. The semi-structured interviews, lasting an average of 26 minutes, focused on the adolescents' experienced difficulties and emerging needs post-disaster. Utilizing the Miles-Huberman Model (1994) for content and thematic analysis, the data underwent meticulous coding and thematic development processes. Six themes emerged: psychosocial and economic difficulties, early workforce entry, physical hardships, parental pressure, educational disruptions, and basic needs. Adolescents faced loss, relocation challenges, educational neglect, and diminished privacy, compounded by intensified domestic responsibilities for girls and employment in laborious jobs for boys. These circumstances led to significant detriment to their psychosocial well-being, educational pursuits, and familial and social relationships, accompanied by profound anxieties about future seismic events, familial loss, and life instability. Findings indicate that living in container cities can severely limit adolescents' personal freedoms and disrupt established norms of privacy and order. The compounded issues present substantial coping challenges for the affected youths. In light of these findings and existing literature, potential long-term risks include familial communication breakdowns, criminal involvement, domestic violence, educational setbacks, and harmful behavioral patterns. Recommendations for policymakers, practitioners, families, and researchers include the provision of educational resources, psycho-social support, recreational activities, and enhanced security within container cities. Minimizing the duration of residence in temporary housing and facilitating swift transitions to permanent homes are also advised. For parents, fostering healthy relationships and attentiveness to behavioral shifts in their children is crucial. Lastly, future research could focus on supportive psychosocial interventions and quantitative studies on the myriad impacts of container city living on adolescents.

